

General Charles Hitchcock Sherrill (1867–1936)

Türkiye Cumhuriyeti Nezdinde ABD'nin İkinci Büyükelçisi.

ABD'li asker, diplomat, yazar, atlet, tarih araştırmacısı, avukat ve olimpiyat yöneticisi.

Amerika Birleşik Devletleri'nin (ABD) Türkiye Cumhuriyeti nezdinde ikinci büyükelçisi olarak görev yapan Charles Hitchcock Sherrill, Joseph Clark Grew'un yaklaşık beş yıllık (1927-1932) görev süresinin ardından 1932 yılında görevine başlamıştır.

13 Nisan 1867 tarihinde Washington D.C.'de doğan Sherrill'in babası, siyasetçi ve lobi faaliyetleri yürüten Charles H. Sherrill, annesi Sarah Fulton (Wynkoop) Sherrill'dir. Yale Üniversitesi'nde Hukuk Fakültesi'nde tamamladığı tahsilinin ardından spor çalışmaları ile dikkat çeken Sherrill, üniversiteler arasında düzenlenen atletizm yarışlarında 100 yard koşusunda dört kez, 200 yard koşusunda üç kez şampiyon olmuştur. 1906'da George Barker Gibbs (1870-1946) ile evlenmiştir. Sherrill, meslek yaşamında babasının siyasal hayattaki çizgisini takip ederek Cumhuriyetçi Parti'nin kampanyalarında yer almıştır. New York Eyalet Barosu'na bağlı avukatlığı sürecinde 1897-1901 yılları arasında ABD'nin 25. Cumhurbaşkanı olarak görev yapan Cumhuriyetçi William McKinley (1843-1901) ve 1909-1913 yılları arasında 27. Cumhurbaşkanı olarak görev yapan William Howard Taft (1857-1930) için seçim kampanyalarına katılmıştır.

Taft, yükseköğrenimini Yale Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde tamamlamış bir yargıç ve öğretim üyesidir. Sherrill, Taft'ın Cumhurbaşkanlığı döneminde ABD'nin Arjantin Büyükelçisi (1909-1910) olarak görev yapmıştır. Biyografi yazarı olarak dikkat çeken araştırma serüveninde Sherrill, aynı zamanda farklı disiplinlere ve çalışma alanlarına yönelen bir ilgi ile kültürel çeşitliliği yansıtmıştır. Gezilere, sanat etkinliklerine ilgi duyan Sherrill, dünyanın farklı bölgelerini gezmiş ve çeşitli konularla ilgili biyografi ve inceleme eserleri kaleme almıştır. İtalya'nın faşist rejiminin lideri Benito Mussolini'ye ithaf ettiği "Mor veya Kırmızı" (The Purple or the Red) adlı eserinde (1924) Cumhuriyet rejiminin yanı sıra Bolşevizmin yayılmasını engelleyebilecek alternatifler arasında monarşiden söz eder. Sherrill'in sivil toplum faaliyetlerine aktif biçimde katılımı New York'ta çeşitli derneklerde devam etmiştir. Devrimin Evlatları Cemiyeti ve kurucusu olduğu Milli Sanatlar Kulübü sivil toplum ve dernek çalışmalarının örnekleri arasında yer almıştır. Birlik Ligi, Aziz Nikola (St. Nicholas) Paten Kulübü, Grolier Kulübü ve en ünlü örneklerden Yale Kulübü gibi çeşitli kulüplere üye olmuştur. Hayırseverliğe bir örnek New York'ta Aziz John Katedrali'nin inşası çalışmalarına katkı sağlamasında görülmektedir. Sherrill, her zaman spora yüksek bir ilgi duymuştur. 1892'de New York Atletizm Kulübü Yönetim

Kurulu'na seçilmiş ve Yale Üniversitesi Atletizm ve Mezunlar Derneği'nde aktif görev almıştır. 1894 yılında Yale ve Oxford Üniversiteleri arasında ilk atletizm müsabakasını (track meet) organize eden ekipte yer alan Sherrill, 1922 yılından vefatına kadar geçen yıllar boyunca Uluslararası Olimpiyat Komitesi'nin bir üyesi olmuş ve Los Angeles kentinde düzenlenen 1932 Yaz Olimpiyatları'nın organizasyonunda önemli bir rol üstlenmiştir. 1936 yılında yaz olimpiyatları Berlin'de düzenlenmiş ve olimpiyatlar sürecinde Nazi Almanyası'nın Devlet Başkanı Adolf Hitler ile görüşmüştür.

Sherrill'in askerlik hayatı hakkında çok fazla bilgiye rastlanmamaktadır. I. Dünya Savaşı'nda ABD ordusunda New York Eyaleti Askere Alma Sorumlusu ve Tuğgeneral rütbesi ile Eyalet Milli Muhafızları Komutanı olarak görev yapmıştır. Dönemin basınında Sherrill'in 20 Eylül 1917 tarihinde Louis W. Stotesbury'nin yerine Eyalet Milli Muhafızları Komutanı (Head of the State National Guard) olarak görevlendirildiği ve generalliğe terfi ettiği belirtilmiştir.

Sherrill, Türkiye Cumhuriyeti nezdinde görev yapan ilk ABD Büyükelçisi Joseph C. Grew'dan farklı olarak mesleki çizgiden gelen ve kariyere yönelen bir diplomat portresi çizmemiştir. Diplomatlık hayatı boyunca General unvanını resmi raporlar dışındaki örneklerde görüldüğü üzere kullanmaya devam etmiştir.

Sherrill, Türkiye-Amerika Birleşik Devletleri (ABD) ilişkilerinin ivme kazandığı 1930'lu yılların başlarında kritik bir dönemde büyükelçilik yapmıştır. Daha önceki diplomatik görevi ile ilgili olarak basın-yayın kuruluşlarında ABD'nin ticaret ve yatırıma yönelik çıkarlarının korunması ve geliştirilmesi ile ilgili çalışmalar yürüttüğü vurgulanmaktadır. Bu kapsamda 1911 yılının Şubat ayı başlarında Columbia Üniversitesi'nde yaptığı konuşmada üniversite çalışanlarına ve öğrencilere ABD'nin mühendislik çalışmalarıyla Latin Amerika'da kapasitesini kullanabileceği öneriler sunulmuştur. Büyükelçi Sherrill, çağdaş uygarlık (muasır medeniyet) seviyesini yakalama arayışlarında Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu ve ilk Cumhurbaşkanı olarak Gazi Mustafa Kemal'in hayata geçirdiği ve topluma mal edilen devrimlerin yansımalarına tanıklık etmiştir.

Sherrill'in Türkiye'deki görevine hazırlığı sürecinde 8 Mart 1932 tarihinde *Akşam* gazetesinde çıkan haberde yabancı basında "Grew'un Tokyo sefirliğine tayin edildiği ve yerine Sherrill'in getirildiği, 65 yaşında olduğu ve avukatlık mesleğini icra ettiği vurgulanmıştır".

18 Mart'ta uluslararası basında çıkan haber daha kısa ifadeler ile Sherrill'in Türkiye'de görevlendirilmesini duyurmuştur: "Tuğgeneral Charles H. Sherrill, Japonya'ya görevlendirilen Joseph C. Grew'un yerine Türkiye'ye ABD Büyükelçisi olarak atanmıştır". Türkiye Cumhuriyeti'ne atanan ABD Büyükelçisi General Charles H. Sherrill, hazırlıklar sonrasında 12 Mayıs 1932 tarihinde Türkiye'ye gelmiştir. *Milliyet* gazetesinde 13 Mayıs 1932 tarihinde yayımlanan "Yeni Amerikan Sefiri" başlıklı haberde Sherrill'in "refikası ile Paris'ten Türkiye'ye geleceği ve daha sonra büyük bir ihtimal ile itimatnamesini sunmak üzere bir gün içinde Ankara'ya gideceği belirtilmiştir". Belirtildiği üzere Sherrill, 13 Mayıs 1932'de Türkiye'de görevine başlamak üzere Ankara'ya hareket etmiştir. Ulusal basında yer alan "Yeni Amerika Sefiri Geldi" başlıklı bir diğer haberde şu satırlar dikkat çekmektedir: "Müttehide-i Amerika'nın Ankara Sefirliğine tayin edilen Mr. Charles Sherrill dünkü ekspresle şehrimize gelmiştir. Mr. Sherrill Sirkeci İstasyonu'nda Vali Muhittin B. Namına Ekrem Besim ve polis müdürü Ali Rıza Beyler ve sefaret erkânı tarafından karşılanmıştır. Sefire ailesi de refakat etmektedir. Mr. Sherrill itimatnamesini takdim için bugün Ankara'ya gidecektir. M. Sherrill Pera Palas oteline inmiştir" Sherrill, Türk-Amerikan ilişkileri açısından önemli bir konu başlığını oluşturan ABD'li eğitimcilerin kurduğu Robert Kolej'in mezuniyet törenine katılması örneğinde görüldüğü üzere kültür ve eğitim ile ilgili çalışmalarını ilgi ile sürdürmüştür. 17 Haziran 1932'de İstanbul'da Robert Kolej öğrencilerinin mezuniyeti için düzenlenen törene Sherrill de

katılır. Basında diploma (şehadetname) dağıtılması ile ilgili kaitımından ve bu törendeki nutkundan söz edilmiştir. Sherrill'in diplomatik nezaket gereği genç Türkiye Cumhuriyeti'nin Vekiller Heyeti ve Başvekil İsmet Paşa ile diyaloguna örnek gösterilecek bir girişimi faşist rejimin sürdüğü İtalya'ya yapılan ziyaretin dönüşünde Başvekil İsmet Paşa ile görüşmek üzere vapura gelmiş olmasıdır. Bu ziyarette Sakarya motorüyle yanaşılan Pilsna vapurunda Başvekil İsmet Paşa'yı ve Hariciye Vekili Tevfik Rüştü Aras'ı Türkiye Cumhuriyeti ve İtalya arasında barış esasına dayalı ikili ilişkilerin geliştirilmesindeki çabaları dolayısıyla tebrik etmiştir. Amerikalı vatandaşların Türkiye'de ikametleri süresince Türk-Amerikan ilişkilerinin geliştirilmesindeki rolleri ve katkıları ışığında yoğun bir çaba sarf eden Sherrill, 4 Temmuz 1932'de ABD'nin İstanbul Tepebaşı'nda bulunan eski Sefaret binasında bir kabul resmi tertip ettirmiştir. Amerikan kolonisinin sorunlarına ve toplumsal hayata katkılarına yönelik bu tür kabul resimleri yararlı sonuçlar doğurmaları açısından dikkat çeken örnekler arasındadır. Sherrill'in Gazi Mustafa Kemal tarafından Ankara'da ve Yalova'da Millet Çiftliği'nde ağırlanması dair örnekler ülkenin yönetimi ile geliştirilen diyalog açısından önemli örnekler arasındadır. 14 Ağustos 1932'de Yalova'da Millet Çiftliği'nde kabul edilen Sherrill, Türk-Amerikan ilişkilerinin ticaret alanında daha çok ivme kazanması için girişimlerde bulunmuş ve bu kapsamda bir dizi görüşmeler gerçekleştirmiştir. 24 Ağustos 1932'de Vakit gazetesinde yer alan habere göre İktisat Vekili Mustafa Şeref (Özkan) Bey ile Ankara'dan İstanbul'a geldiğinde Tokatlıyan Oteli'nde görüşmüş ve ABD'ye ihraç edilecek emtia listesinin genişletilmesi konusundaki talepleri iletmiştir. Bu süreçte İktisat Vekili Mustafa Şeref Bey'in Çekoslovakya ve Fransa gezileri gündemde olduğu için 1929 Dünya iktisadi buhranının etkilerini yakından takip eden Türkiye Cumhuriyeti'nin dış ticaret hedeflerinin birçok yönden ele alınmasına devam edilmiştir.

Bu tür ziyaretlerden biri de Sherrill'in Bahriye (Deniz) Müzesi ziyaretidir. İlk olarak 19. yüzyılın sonlarında açılan, I. Dünya Savaşı yıllarında geliştirilmeye çalışılan bu müzenin 1930'ların başlarında tekrar hayata geçirilmeye çalışıldığı dönemde Sherrill bu müzeyi ziyaret etmiştir. Bu ziyaret, İstanbul'da müze için gerekli mekânın belirlenmesi için çalışmalar sürdürülürken, Türkiye Cumhuriyeti'nin diplomasi ve müzecilik çalışmalarındaki ortaklık arayışlarına güzel bir örnek oluşturmuştur. 26 Ağustos 1932'de Milliyet gazetesinde yer alan haberde Bay ve Bayan Sherrill'in müzeyi ziyaretlerine yer verilirken, aynı zamanda Türk-Amerikan ilişkileri açısından önem taşıyan bir davetten söz edilmektedir.

Bu süreçte ABD'nin Türkiye nezdindeki büyükelçisi ve bir kültür araştırmacısı, gezgin olarak Sherrill'in ilgi duyduğu önemli bir konu I. Dünya Savaşı sonrasında ulusal inşayı gerçekleştiren siyasal liderler ve devlet kurucularının yaşam öyküleridir. Üç siyasal lider ve devlet adamının (Benito Mussolini, Franklin D. Roosevelt ve Gazi Mustafa Kemal) incelendiği çalışmasının Türkiye Cumhuriyeti'nin basın hayatında yer bulmuş olması ayrıca dikkat çeken bir gelişme olarak kaydedilmiştir. 27 Ağustos 1932'de Vakit gazetesinde yayımlanan haberde şu satırlara yer verilmiştir: "Sefir Gazi Hz.nin yüksek şahsiyetleri ile Türkiye cümhuriyeti üzerinde tetkikat yaparken yeni bir noktai nazardan eser telifine karar vermiştir". Haberin izleyen satırlarında dikkat çeken ayrıntılar arasında en çok vurgulanan hususlar Sefir'in 1932 yılının Kasım ayı başlarında Türkiye'ye dönüşü ve ABD'de Türkiye hakkındaki incelemeleri ve gözlemlerinin yansımalarına yönelik konferanslar vermek üzere hazırlıklar yapılmasıdır: "Sherrill, bu ziyaret kapsamında çeşitli yerlerde Türkiye'yi ve Gazi Hz.nin yüksek şahsiyetlerini anlatacağı konferanslar verecektir". Sherrill'in Türk dostluğunu örnekleyen diplomatik girişimlerinin yanı sıra sivil toplum faaliyetleri ışığında Amerikan kamuoyunu aydınlatması ayrıca takdire değer bir girişim olarak ulusal basına yansımıştır.

Türk-Amerikan ilişkilerinin geliştirilmesi doğrultusunda çeşitli girişimlerde bulunan Sherrill, 1 Eylül 1932'de ABD'ye davetli olarak gitmiştir. Milliyet gazetesinde "Teşrinievvel (Ekim) sonlarına doğru dönecek" alt başlığıyla verilen

haberde bu ziyaretle ilgili kısa bir değerlendirmeye yer verilmiştir. Buna göre Sherrill'in Washington'ta bir ay kadar kalacağı ve Cumhuriyet'in bayram olarak özel bir anlamı bulunan yıldönümünde Türkiye'de olacağı belirtilmiştir.

1932 yılının Ekim ayı sonlarında Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşunun yıldönümünde Cumhuriyet bayramı kutlamalarına katılmak üzere yaklaşık bir aylık ziyaretinden döneceği belirtilmiştir. Sherrill'in bu ziyaretinin ardından Türkiye'ye dönüşü ve sonrasında sürdürdüğü diplomatik faaliyetler basın tarafından yakından takip edilmiştir. Bu kapsamda "Amerika Sefiri Perşembe'ye Geliyor" başlıklı haberde Milliyet gazetesinde şu satırlara yer verilmiştir: "Türkiye hakkında cemilekârane konferanslar verdi - Vaşington'a gitmiş olan Amerika Müttehit hükümetler sefiri M. Charles Hitchcock Sherrill, Perşembe günü şehrimize gelecek ve Cuma günü, Cumhuriyet bayramında bulunmak üzere Ankara'ya gidecektir. M. Charles Sherrill, New York Ticaret Odasında ve Yale Darülfünununda, Rochester, Providiana, Boston ve Filadelfiya şehirlerinde Türkiye hakkında konferanslar vermiş ve 81 gazetenin mensup olduğu, North American Newspaper Alliance'ta bazı beyanatta bulunmuştur".

"M. Charles Sherrill, bu konferansında Arjantin'de sefir bulunduğu zamanda yaptığı gibi Türkiye ile Amerika ticari münasebatını iki misline çıkarmak istediğini ve büyük bir asker ve idare adamı olan ve Türkiye'yi parçalamaktan kurtaran Gazi'nin takdirkârı olduğunu söylemiş ve Gazi'yi "Süper Mussolini" diye tavsif etmiştir". Bu değerlendirmede dönemin siyasal liderliği ölçeğinde Akdeniz ülkeleri olarak İtalya ve Türkiye Cumhuriyeti'nin siyasal rejim ve anlayış farklılıklarının gözden kaçırıldığı kolaylıkla fark edilmektedir. Sherrill, değerlendirmelerinin ilerleyen kısmında Mussolini'nin Gazi Mustafa Kemal'in vizyonu ile karşılaştırıldığında farklı yönlerini de vurgulamıştır. Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün inkılap programı aracılığıyla hayata geçirilen temel düşünce çağdaşlık ideali biçiminde tasvir edilmiş ve Türkiye Cumhuriyeti'nin geriden gelerek nasıl bir ilerleme stratejisi ortaya koyduğu belirtilmiştir.

29 Ekim 1932, Türkiye Cumhuriyeti'nin 9. yıl dönümü kutlamalarına katılmak üzere refikası ile Ankara'da bulunan Sherrill, Türkiye-ABD ilişkilerinin parlak bir çizgide seyretmesi açısından protokole ve diplomatik ilişkilerin geliştirileceği bir yaklaşım içinde ABD'ye yönelik ilginin artırılmasına gayret göstermiştir. Sherrill, Gazi Mustafa Kemal'in odağında yer aldığı Türkiye Cumhuriyeti'nin çağdaşlaşma stratejisini bir eser kaleme alarak ortaya koymuştur. Türkiye Cumhuriyeti nezdinde atanacağı süreçte diplomatik yazışmalarda belirtildiği üzere Sherrill'in ABD Başkanı'nın görev süresi boyunca büyükelçilik yapacağı ve ardından yeni bir Başkan seçildiği takdirde görevinin son bulacağı belirtilmiştir. 1933 yılının ilk günlerinde eseri hakkında çeşitli değerlendirmelerin paylaşıldığı Sherrill, on maddede Türkiye'nin gerçekleştirdiği inkılaplara ve çağdaşlaşma hamlelerine yer vermiş ve Gazi Mustafa Kemal'in en çok George Washington'la özdeşleştirildiği üzere kurucu devlet adamı rolünü vurgulamıştır. 1933 yılının Şubat ayı başlarında Ankara-İstanbul hava hattının açılış törenine katılan Sherrill, diplomatik çizgisini iki ülke arasındaki ticari ilişkilerin geliştirilmesi ekseninde sürdürmüş ve bu ilişki çerçevesini Yakındoğu'da Türkiye'nin komşuları arasında önemli bir yere sahip olan İran ile sürdürmeye çaba göstermiştir. Bu süreçte 8 Kasım 1932'de İran Dışişleri Bakanı Furuği şerefine bir ziyafet vererek, iki ülke arasında geliştirilmekte olan ilişkilere katkı sağlamaya çalışmıştır. Sherrill, Türkiye Cumhuriyeti'nin tarihi nitelikler taşıyan 10. yıl kutlamaları sürecine tanıklık edememiştir. 1933'te Türkiye Cumhuriyeti'nden ayrılan Sherrill, yeni bir görev dolayısıyla hareket etme sürecinde ülke basınına üzüntülerini dile getirmiştir.

1933 yılının Nisan ayında ABD yönetimindeki değişiklik ve Hoover'dan Roosevelt'e devir teslim sürecinin prosedürleri gereğince Sherrill ülkesine dönmek üzere hazırlıklarını tamamlamış ve 8 Nisan 1933 tarihinde demiryolu ile genç Türkiye Cumhuriyeti'nden ayrılmış ve veda amacıyla Türkiye'de yayımlanan ulusal gazetelerde yer bulan şu mesajı

yayımlamıştır: “Son on senenin muvaffakiyetleri ile iftihar eden Türkiye vatandaşları memleketlerinden uzak buldukları zaman duydukları teessürü bugün Türkiye Cumhuriyeti’nden ayrılırken ben de duymaktayım. Türk milleti ve Cumhuriyetimizin banisi ve reisi büyük lideriniz Gazi Mustafa Kemal hazretleri bende o kadar derin bir alaka uyandırdı ki kendimde sizinle beraber muvaffakiyetleriniz ve beynelmilel vaziyetiniz ile iftihar etmek hakkını duyuyorum”. Sherrill, Cumhuriyet tarihi boyunca dikkat çekeceği üzere Türk-Amerikan ilişkilerinde içtenlikle yansıtılan dostluk hislerinin bir timsali olmayı başarmıştır. Ressam ve mulaj sanatçısı Ali Sami Boyar, muhtemelen Bahriye Müzesi çalışmalarına gösterdiği ilgi dolayısıyla yakından tanıma olanağı bulduğu büyükelçi Sherrill’i Türkiye’den ayrılmaya hazırlandığı dönemde güzel bir jestle uğurlamak istemiştir. Bu süreçte hazırlanan ve sanatsal değeri dikkat çeken Sakarya Meydan Muharebesi zaferi tablosu hatıra amacıyla basılan posta pullarında model olarak kullanılmıştır.

Diplomatların tarihsel ve kültürel açıdan yetkin bir etüdü sürdürdükleri meslek yaşamlarında ortaya koydukları görüşlerin anlaşılması açısından anı türündeki eserler önemli birer kaynak işlevi görmektedirler. Bu kapsamda yıllar içinde yeni yayınevleri tarafından yayımlanan anılarının odağında 1920’li ve 1930’lu yılların dünya siyasetinde dikkat çeken ve ülkelerinin siyasal yükseliş hedeflerini ortaya koyarken farklı modellerin temsilciliğini üstlenen üç siyasal lidere yer verilmiştir.

Sherrill, meslekten gelen bir diplomat olmamasına karşılık bu çizgideki ilerleyişini uzun yıllar boyunca verilen aranın ardından sürdürmeyi başarır. İki Dünya Savaşı arası dönemde, 1929 Dünya Ekonomik Krizi’nin etkilerinin sosyal, siyasal ve ekonomik yönlerden ağırlaştığı süreçte genç Türkiye Cumhuriyeti’nin yeni bir yıl dönümünü karşılarken hazırladığı raporda ülkeye duyduğu sevgi ve takdir duygularını ifade etmiştir. Bu rapor ülkesinin Dışişleri Bakanlığı’na gönderilmiş ve ABD’nin Yakındoğu’da izlediği siyasetin ve ulusal çıkar hesaplarının izlerini sunması açısından önem taşımıştır. Sherrill, meslekten gelen bir diplomat portresi çizmemesine karşılık ABD Dışişleri Bakanlığı’nın Yakındoğu’daki profesyonel diplomatlarının desteğini her zaman yakından hissetmiş ve bunu raporlarında belirtmiştir. Maslahatgüzar G. Howland Shaw’un çalışmalarını takdir eden ve bazı noktalara şerh düşen giriş notlarının ardından 1933 yılının başında Türkiye’nin durumunu anlatan kapsamlı bir rapor paylaşılmıştır. 27 Aralık 1932 tarihli ve G. Howland Shaw imzalı rapor genç Türkiye Cumhuriyeti’nin onuncu yılına doğru ülkenin sosyal, ekonomik ve siyasal manzarasını ortaya koymayı amaçlamaktadır. Raporun giriş kısmında ülkenin karşılaştığı meseleleri atlamadan sosyal, siyasal ve ekonomik alanda sağlanan kazanımlara değinilmesi ve çağdaşlaşma sürecinde Türkiye Cumhuriyeti’nin modern bir ülke olarak portresinin çizilmesi hedefine yer verilmiştir. İlk başlıkta Gazi Mustafa Kemal ele alınmıştır. Ülkenin ana eksenini olarak nitelenen ve genç Türkiye Cumhuriyeti’nin kurucusu ve ilk Cumhurbaşkanı Atatürk’ün ortaya koyduğu vizyona değinilmektedir. Atatürk, tarihsel bir rol oynamaktadır ve Sherrill bu gözlemleri ele aldıktan sonra raporunda “Hükümetin Ruhunu” başlıklı bölümde önemli ayrıntılara değinir. Bu kısmın ardından Kabine ve Hükümet Personeline yönelik değerlendirmeler dikkat çeker. Ülkenin siyasal iradesinin kaynağı olarak dikkat çeken parlamentoya “Türk Parlamentosu” başlığı altında değinilir. Ardından da “Türkiye’de Genç Kuşak” başlığı altında Türkiye’de gerçekleştirilen ve sürdürülmesi hedeflenen inkılabın sahibi olarak gençlere değinilmektedir. Raporun diğer bölümü “Neden Ankara?” sorusu etrafında siyasal merkezi ele almaktadır. Ardından “Eğitim” ve “Din” başlıkları ele “Dış İlişkiler”, “Ekonomik Durum” ve “Azınlıklar” ile “Yabancılar ve Yabancı Kurumlar” başlıkları altında genç Türkiye Cumhuriyeti’nde süregelen ana akım siyasal düşünceler ve izleklere değinilmiştir.

Sherrill’in hayatında 1936 Olimpiyatlarının (XI. Yaz Olimpiyatları) önemli bir yerde durduğunu ve kapsamlı bir yazına başvurarak Berlin’de düzenlenmesi planlanan spor oyunlarındaki katkısını değerlendirmek mümkündür. Sherrill, sembolik de olsa 1936 Olimpiyatları için Nazi Almanyası’nın başkenti Berlin’de Yahudi sporcuların da yer alabileceği

güvencesini almayı başarmıştır. Bu süreçteki mücadelelerinde yalnız değildir. Christopher Hilton'un değindiği şekliyle rekabet halindeki kentler arasında uluslararası alanda prestijini arttırmaya çalışan Nazi Almanya'sının çabaları belirli baskılar ve güçlüklerin çıkarılmasına rağmen sonuca ulaştırılmıştır. Uluslararası Olimpiyat Komitesi'nin (IOC), Sherrill'in raporlar hazırladığı ABD Dışişleri yönetiminin ve Nazi Almanya'sının beklentileri farklı noktadadır. Sherrill, 1936 Olimpiyatları hazırlığı sürecinde 24 Ağustos 1935'te Berlin'de Adolf Hitler ile yaklaşık bir saat süren görüşmesinde Alman Yahudilerinin de spor oyunlarında yer alabilmesi için önem taşıyan bir söz alabilmiş ve bu sözün ABD'de Dışişleri'ne ulaştırılırken büyük bir memnuniyet yaratacağını belirtmiştir. Almanya'nın uluslararası ilişkiler ekseninde Nazi rejimi kimliği ile propaganda araçlarını devreye sokmaya çalıştığı yeni bir hamlesi olarak dikkat çeken bu söz gereğince ülkedeki Yahudi sporculardan sembolik de olsa birkaçının olimpiyatlarda yarışabileceği belirtilmiştir.

ABD'nin Türkiye Cumhuriyeti nezdinde ikinci büyükelçisi olarak görev yapan Charles H. Sherrill, 25 Haziran 1936'da Fransa'nın başkenti Paris'te ani bir biçimde vefat etmiştir. 1936 yılı Berlin Yaz Olimpiyatları Ağustos ayında tamamlanmıştır.

Murat YÜMLÜ

KAYNAKÇA

Arşiv Belgeleri

NADB (American National Archives Diplomatic Branch), "Development of Etatism in Turkey", 867.00/2075
İstanbul, 22.08.1932, No. 138, p. 1-3.

Devlet Arşivleri Başkanlığı Cumhuriyet Arşivi (BCA), Türk Dışişleri Bakanlığı Diplomatik Arşivi, "Charles Hitchcock Sherrill'in ABD'nin Ankara Büyükelçisi olarak atanması için agreman talebi". 23124/101006/7, 29.02.1932.

Devlet Arşivleri Başkanlığı Cumhuriyet Arşivi (BCA), Türk Dışişleri Bakanlığı Diplomatik Arşivi, "Charles Hitchcock Sherrill'in ABD Ankara Büyükelçisi olarak atanması muvafakat edildiği", 23124/101006/5, 05.03.1932.

Devlet Arşivleri Başkanlığı Cumhuriyet Arşivi (BCA), Türk Dışişleri Bakanlığı Diplomatik Arşivi, "Charles Hitchcock Sherrill'in ABD Ankara Büyükelçisi olarak atanmasına muvafakat edildiği", 23124/101006/4, 07.03.1932.

Devlet Arşivleri Başkanlığı Cumhuriyet Arşivi (BCA), Türk Dışişleri Bakanlığı Diplomatik Arşivi, "ABD'nin Tokyo Elçiliği'ne tayin edilen Mr. J. C. Grew'in yerine atanması kararlaştırılan General Charles Hitchcock Sherrill hakkında Washington Elçiliğimizden alınan yazı", 267/801/26/440, 02.05.1932.

Devlet Arşivleri Başkanlığı Cumhuriyet Arşivi (BCA), Türk Dışişleri Bakanlığı Diplomatik Arşivi, "Amerika'nın eski Ankara Büyükelçisi Charles H. Sherrill'in verdiği konferans", 267/802/15/440, 22.01.1934.

Sürelî Yayınlar

- "Address by Minister to Argentina", **Columbia Daily Spectator**, v. LIV, no. 92, 6 February 1911, p. 4.

- "Foreign Trade and University Men", **Columbia Daily Spectator**, v. LIV, no. 93, 8 February 1911, p. 4.

- "M. Grew Şerefine Ziyafet", **Milliyet**, 8 Mart 1932, s. 5.

- "Yeni Amerika Sefiri", **Akşam**, 8 Mart 1932, s. 2.

- “Yeni Amerika Sefiri”, **Milliyet**, 12 Mayıs 1932, s. 1.
- “Yeni Amerika Sefiri Geldi”, **Milliyet**, 13 Mayıs 1932, s. 1.
- “Gelenler, Gidenler”, **Vakit**, 26 Haziran 1932, s. 3.
- The Highland Recorder**, “Goes to Turkey”, 18 March 1932, p. 3.
- “Başvekil Paşa Hz. Bugün Ankara’ya Gidiyor”, **Milliyet**, 3 Haziran 1932, s. 5.
- “Robert Kolej Mezunları”, **Milliyet**, 18 Haziran 1932, s. 3.
- “Kısa Haberler”, **Akşam**, 18 Haziran 1932, s. 3.
- “İktisat Vekili Mustafa Şeref B. Dün Geldi, Bugün Avrupa’ya Gidecek”, **Vakit**, 24 Ağustos 1932, s. 3.
- “Amerika Sefiri Mr. Sherrill Vaşington’a Çağrıldı”, **Milliyet**, 26 Ağustos 1932, s. 6.
- “Amerika Sefiri Bahriye Müzesinde”, **Milliyet**, 26 Ağustos 1932, s. 6.
- “Amerika Sefiri Bahriye Müzesinde”, **Vakit**, 26 Ağustos 1932, s. 10.
- “Amerika Sefiri Mühim Bir Eser Hazırlamaktadır”, **Vakit**, 27 Ağustos 1932, s. 1.
- “Mr. Sherrill’in Eseri”, **Vakit**, 28 Ağustos 1932, s. 2.
- “Amerika Sefiri Gitti”, **Milliyet**, 1 Eylül 1932, s. 1.
- “Amerika Sefiri Hz. Memleketine Gitti”, **Vakit**, 1 Eylül 1932, s. 1.
- “Amerika Sefiri Perşembeye Geliyor”, **Milliyet**, 25 Ekim 1932, sf. 3.
- “Amerika Sefiri Perşembeye Geliyor”, **Milliyet**, 25 Ekim 1932, sf. 3.
- “Amerika Sefiri”, **Milliyet**, 29 Ekim 1932, s. 1.
- “America and Turkey”, **Advocate**, 29 October 1932, p. 1.
- “Furuği Hz.nin Dünkü Ziyaretleri”, **Milliyet**, 8 Teşrinisani (Kasım) 1932, s. 6.
- “Avrupa’nın En Büyük Adamı Türkiye’dedir”, **Milliyet**, 24 Kânunusani 1933, s. 1, 6.
- “Amerika Elçisi”, **Vakit**, 9 Şubat 1933, s. 3.
- “Amerika Sefiri Bu Akşamki Trenle Memleketine Avdet Ediyor”, **Akşam**, 8 Nisan 1933, s. 2.
- “İhtiyar Amerika’dan Genç Türkiye’ye”, **Ulus**, 1 Kânunuevvel 1934, s. 4.
- “General Franchet Desperay Türkiye Hakkında Hayranlığını Anlatan Bir Makale Neşretti: İhtiyar Amerika’dan Genç Türkiye’ye”, **Yeni Asır**, 4 Kânunuevvel 1934, s. 8.
- “Sherill Nominated As Envoy to Turkey: Hoover Picks Out New Yorker and Former Diplomat to Succeed Ambassador Grew”, **The New York Times**, March 5, 1932, sf. 8.
- “Sherrill Takes Office”, **The Chicago Daily Tribune**, 21 September 1917, s. 1.

“Sherill Will Aid Turko-US Trade”, **The Chicago Daily Tribune**, 16 April 1932, s. 2.

İnternet Kaynakları

[https://en.wikipedia.org/wiki/Charles_H._Sherrill_\(ambassador\)#/media/File:Gen._C.H._Sherrill_and_wife_LCCN2014715832.jpg](https://en.wikipedia.org/wiki/Charles_H._Sherrill_(ambassador)#/media/File:Gen._C.H._Sherrill_and_wife_LCCN2014715832.jpg)

http://dlib.nyu.edu/findingaids/html/nyhs/ms3191_sherrill_scrapbooks/bioghist.html.

<https://www.nyhistory.org/blogs/charles-h-sherrill-hitler-and-the-1936-olympics>

<https://www.whitehouse.gov/about-the-white-house/presidents/william-mckinley/>

<https://www.whitehouse.gov/about-the-white-house/presidents/william-howard-taft/>

<https://www.whitehouse.gov/about-the-white-house/presidents/franklin-d-roosevelt/>

[-https://freepages.rootsweb.com/~wynkoop/genealogy/webdocs/6261936.htm](https://freepages.rootsweb.com/~wynkoop/genealogy/webdocs/6261936.htm)

<https://www.timesofisrael.com/how-the-nazis-token-jew-turned-the-1936-berlin-olympics-into-a-propaganda-win/>

Eserler

-Altuğ, Yılmaz, “US-Turkish Relations in the 19th and 20th Centuries”, **Annales de la Faculte de Droit d’Istanbul**. C 28, S. 44, 1981, s. 487-500.

-Bali, Rifat N., *New Documents on Atatürk: Atatürk As Viewed Through the Eyes of American Diplomats*, The Isis Press, Istanbul 2010.

-Bali, Rifat N., *The First Ten Years of the Turkish Republic Through the Reports of American Diplomats: US Diplomatic Documents on Turkey – V*, The Isis Press, Istanbul 2010, p. 103-120.

-Criss, Nur Bilge, “Shades of Diplomatic Recognition: American Encounters with Turkey (1923-1937)”, **Studies in Atatürk’s Turkey: The American Dimension**, George S. Harris, Nur Bilge Criss, Brill, Leiden 2009, s. 97-144.

- De Novo, John A., **American Interests and Policies in the Middle East, 1900-1939**, University of Minnesota Press, Minneapolis 1963.

- Gordon, Leland James, **American Relations with Turkey, 1830-1930, An Economic Interpretation**, Oxford University Press, Oxford 1932.

- Güler, Birgül Ayman (ed). vd, **Açıklamalı Yönetim Zamandizini (1929-1939)**, Ankara: Ankara Üniversitesi SBF Kamu Yönetimi Araştırma ve Uygulama Merkezi, 2007.

-Hilton, Christopher, **Hitler’s Olympics: The 1936 Berlin Olympic Games**, Sutton Publishing, Gloucestershire 2011.

-Köprülü, Orhan F., (Ağustos, 1987), “Tarihte Türk-Amerikan Münasebetleri”. **Bellekten**. C 51, S. 200, s. 927-947.

- Memioğlu, Yasemin, **“An Era of Non-Strategic Alliance: Turco-American Relations, 1927-1939”**, Unpublished M.A. Thesis, Middle East Technical University, Graduate School of Social Sciences, 2021.

- Özdemir, Hikmet, **General Charles H. Sherrill Atatürk Biyografisini Nasıl Yazdı?**, Genelkurmay Başkanlığı Atatürk'ün Vefatının 71. Yıldönümü Konferansı, 10 Kasım 2009.
- Özkan, Kenan, "Amerikan Basını ve Türkiye'de Görev Yapan Amerikalı Diplomatların Gözüyle 'Yeni Türkiye'nin Oluşumunda Atatürk'ün Rolü", **Atatürk Yolu**, 69 (2021), s. 396-429.
- Rippon, Anton, **Hitler's Olympics: The Story of the 1936 Nazi Games**, South Pen&Sword Military, Yorkshire 2006.
- Sherrill, Charles H., **Gazi Mustafa Kemal Hz. Nezdinde Bir Yıl Elçilik**, çev. Ahmet Ekrem, Muallim Ahmet Halit Kitaphanesi, İstanbul 1934.
- Sherrill, Charles H., **Mustafa Kemal: Eseri ve Memleketi**, çev. Enver Eserkova, Türkiye Ticaret Matbaası, İstanbul 1955.
- Sherrill, Charles H., **Bir Elçiden: Gazi Mustafa Kemal**, çev. Alp Ilgaz, Tercüman Yayınları, İstanbul 1974.
- Sherrill, Charles H., **Bir Amerikan Büyükelçisinin Gözünden Gazi Mustafa Kemal**, yy. hz. Berk Kuruçay, Karakarga Yayınları, İstanbul 2017.
- Sherrill, Charles H., **Üç Adam: Kemal Atatürk - Mussolini - Roosevelt**, çev. Cemal Bükeman, Dorlion Yayınevi, Eskişehir 2021.
- Sherrill, Charles H., **Mustafa Kemal: L'Homme, L'Oeuvre, Le Pays** / General Sherrill Traduit de L'Anglais Par Pierre Carolet, Libraire Plon, Paris 1934.
- Sherrill, Charles H., "Bir ABD Büyükelçisinin Türkiye Hatıraları", **Anıtkabir Dergisi**, S 86, sf. 42-43.
- Soysal, İsmail (Nisan, 1977), "Türk-Amerikan Siyasal İlişkilerinin Ana Çizgileri", **Bellekten**. C XLI, S. 162, s. 257-276.
- Soysal, İsmail, **Tarihçeleri ve Açıklamaları ile Türkiye'nin Siyasal Antlaşmaları, C I (1920-1945)**, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 2000.
- Trask, Roger, " 'The Terrible Turk' and Turkish-American Relations in the Interwar Period", **The Historian**, v. 33, No. 1, (November, 1970), p. 40-53.
- Yılmaz, Şuhnaz, **Turkish-American Relations (1800-1952): Between the Stars, Stripes and the Crescent**, Routledge, New York 2015

03/07/2024 tarihinde <https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/general-charles-hitchcock-sherrill-1867-1936/?pdf=6604> adresinden erişilmiştir